

UCHWAŁA

Dnia 25 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Edyta Demiańczuk-Komoń

przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej Janusza Wójcika

w sprawie M.W. i S.K.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 19 marca 2026 r.,

zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy,

przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. w zw. z art. 646 k.p.k.,

przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu,

postanowieniem z dnia 6 października 2025 r., Kzw 2/25,

oraz postanowieniem z dnia 25 listopada 2025 r., Kz 18/25:

„Czy sędzia, który ukończył 65 lat w sytuacji, gdy Krajowa Rada Sądownictwa nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, Sąd Najwyższy Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych odrzuciła odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, a sąd pracy udzielił zabezpieczenia poprzez nakazanie Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu dalsze zatrudnianie na stanowisku sędziego tego sądu, jest osobą uprawnioną do orzekania w myśl art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.?”

podjął uchwałę:

„Sędzia po ukończeniu 65 lat, który w terminie, o którym mowa w art. 69 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j.: Dz. U. z 2024 r., poz. 334 ze zm.), mającym odpowiednie zastosowanie do sędziów sądów wojskowych z mocy art. 70 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów wojskowych (t.j.: Dz. U. z 2025 r., poz. 1614), złożył oświadczenie woli dalszego zajmowania stanowiska i przedstawił zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, jest osobą uprawnioną do orzekania w myśl art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. tak długo, jak nie zostanie zakończone postępowanie związane z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego lub nie zaistnieje inna przyczyna powodująca przejście sędziego w stan spoczynku. Aby mogło dojść do skutecznego zakończenia takiego postępowania, konieczna jest możliwość wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez organ spełniający wymogi mające podstawę w art. 186 ust. 1 i art. 187 ust. 1 Konstytucji RP”.

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Eugeniusz Wildowicz

[WB]

UZASADNIENIE

Zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu wyłoniło się na tle następującej sytuacji procesowej.

Do Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu w dniu 26 czerwca 2025 r. wpłynęło zażalenie skazanego M.W. na postanowienie Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni z dnia 20 maja 2025 r., Sg 307/06, Ko 12/25, w przedmiocie nieuwzględnienia wniosku o zmianę lub uchylenie prawomocnego postanowienia w sprawie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia. Postanowienie to wydawał sąd w składzie ppłk. A.W.

W trakcie orzekania Sąd odwoławczy powziął wątpliwości co do właściwej obsady sądu i wykładni obowiązujących przepisów. Ustalił, że:

- uchwałą nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia [...] 2024 r. nie wyrażono zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez ppłk. A.W. – sędziego Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni. W uzasadnieniu uchwały wskazano jedynie na treść wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2023 r., I NKRS 98/22, praktycznie nie uzasadniając swojego stanowiska;
- uchwałą nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia [...] 2024 r. odmówiono uwzględnienia wniosku ppłk. A.W. o ponowne rozpatrzenie sprawy rozstrzygniętej przez Radę uchwałą nr [...] z dnia [...] 2024 r. w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiagającego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku;
- postanowieniem z dnia 26 lutego 2025 r., I NKRS 52/24, Sąd Najwyższy odrzucił odwołanie ppłk. A.W. od uchwały nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia [...] 2024 r. w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego osiagającego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku wskazując, że skarżący nie wskazał zakresu zaskarżenia uchwały, co uniemożliwia rozpoznanie odwołania;
- postanowieniem Sądu Rejonowego w Gdyni, IV Wydział Pracy, z dnia 1 lipca 2024 r., IV Po 89/24, Sąd ten udzielił ppłk. A.W. zabezpieczenia poprzez nakazanie Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu w Gdyni dalsze zatrudnianie A.W. na stanowisku sędziego tego Sądu, do czasu prawomocnego zakończenia procedury dotyczącej rozpatrzenia oświadczenia wnioskodawcy z dnia 12 stycznia 2024 r. w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska sędziego;
- postanowieniem Sądu Rejonowego w Gdyni, IV Wydział Pracy, z dnia 22 kwietnia 2025 r., IV P 107/25, Sąd ten udzielił ppłk. A.W. zabezpieczenia poprzez nakazanie Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu w Gdyni dalsze zatrudnianie A.W. na stanowisku sędziego tego Sądu, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Na posiedzeniu przed Wojskowym Sądem Okręgowym w Poznaniu obrońca skazanego stwierdził, że sędzia ppłk A.W. jest uprawniony do orzekania, posiada

zabezpieczenie sądu pracy, a Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest prawidłowym organem.

W wykonaniu zobowiązania Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu o zajęcie stanowiska co do możliwości orzekania przez ppłk. A.W. Zastępca Prokuratora Rejonowego do Spraw Wojskowych Prokuratury Rejonowej w Gdyni stwierdził, że brak jest możliwości zajęcia takiego stanowiska, bowiem prokuraturze nie są znane dokumenty, na które powołał się WSO w piśmie zawierającym zobowiązanie. Prokurator podkreślił jednak, że zgodnie z art. 23a § 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1614; dalej: u.s.w.) niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, a możliwość orzekania przez ppłk. A.W. należy rozpatrywać na podstawie obowiązujących przepisów prawa.

Procedując na posiedzeniu w dniu 6 października 2025 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowił przekazać do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, w trybie art. 441 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w., następujące zagadnienie prawne:

„Czy sędzia, który ukończył 65 lat w sytuacji, gdy Krajowa Rada Sądownictwa nie wyraziła zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, Sąd Najwyższy Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych odrzuciła odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, a sąd pracy udzielił zabezpieczenia poprzez nakazanie Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu dalsze zatrudnianie na stanowisku sędziego tego sądu, jest osobą uprawnioną do orzekania w myśl art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.?”

Uzasadniając swoje wystąpienie Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu wskazał na następujące okoliczności.

Sąd pytający zawarł w postanowieniu wyciąg z przepisów prawa i orzecznictwa, a następnie zauważył, że w świetle art. 69 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 334, ze zm.; dalej: u.s.p.) sędzia może oświadczyć wolę dalszego pełnienia urzędu sędziego po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku.

Jednakże skuteczność tego oświadczenia wymaga zgody innego organu – Krajowej Rady Sądownictwa. Rodzi to wątpliwość, czy tego rodzaju uzależnienie możliwości dalszego pełnienia służby sędziowskiej od zgody innego organu nie może potencjalnie naruszać zasady nieusuwalności i niezawisłości sędziów. Procedura wyrażenia zgody może stanowić bowiem środek służący kontrolowaniu treści orzeczeń sądowych, ich ocenie i weryfikacji pod kątem przydatności danego sędziego do dalszego sprawowania urzędu. To z kolei może wpływać na takie kształtowanie orzecznictwa przez sędziów, by odpowiadało ono oczekiwaniom organu dokonującego późniejszej oceny. Wynik tej oceny ma przy tym istotne następstwa dla życia i kariery tych sędziów.

Sąd pytający wskazał, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych ukształtował się pogląd, zgodnie z którym interpretacja art. 69 u.s.p. winna zmierzać do pełnej ochrony niezawisłości sędziego. Jak wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2021 r., I NKRS 2/21, „art. 69 u.s.p. konkretyzuje treść art. 180 ust. 1 i 4 Konstytucji RP”, a zatem „regulację Prawa o ustroju sądów powszechnych należy odczytywać w świetle normy – zasady z art. 180 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 2 Konstytucji RP (...)”. W tym samym orzeczeniu stwierdzono, że „jeżeli ustawodawca przewiduje możliwość «dalszego zajmowania stanowiska sędziego» po osiągnięciu przez niego ustawowego wieku przejścia w stan spoczynku i określa warunki, które winien spełnić taki sędzia, to – w świetle art. 180 ust. 1 Konstytucji RP – spełnienie tych warunków powinno skutkować pozostawieniem tego sędziego w stanie czynnym”, bowiem „ustrojodawca nie przewidział, aby jakiegokolwiek organ państwa, w tym Krajowa Rada Sądownictwa, mógł indywidualnym aktem wpływać na pozostawianie sędziego w stanie czynnym, więc decyzję w tej mierze powinno się pozostawić przede wszystkim zainteresowanemu sędziemu”.

Zdaniem Wojskowego Sądu Okręgowego zachodzą wątpliwości, czy dopuszczalna jest jakiegokolwiek swoboda uznania w tym zakresie przez jakiegokolwiek zewnętrzny wobec samego sędziego organ, a zatem czy inna niż formalna kontrola takiego oświadczenia jest w ogóle uprawniona. Kontrola taka zakłada bowiem, że dokonany zostanie jakiś rodzaj oceny czy weryfikacji zdatności sędziego do służby, przy czym chodzić musi o inne niż zdrowotne okoliczności (uzyskanie bowiem

zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego zdolność do pełnienia obowiązków sędziego stanowi oczywisty warunek wstępny skuteczności oświadczenia). Możliwość selekcji sędziów na zdatnych i niezdatnych do służby z uwagi na bliżej niezdefiniowany „interes wymiaru sprawiedliwości” może kolidować z ich niezależnością.

Wojskowy Sąd Okręgowy zauważył, że w niniejszej sprawie postanowieniem z dnia 26 lutego 2025 r., I NKRS 52/24, Sąd Najwyższy odrzucił odwołanie ppłk. A.W. od uchwały nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia [...] 2024 r. w przedmiocie zajmowania stanowiska przez sędziego osiągającego wiek uprawniający do przejścia w stan spoczynku. W związku z powyższym ppłk A.W. uzyskał zabezpieczenie do zatrudnienia w Wojskowym Sądzie Garnizonowym w Gdyni wydane przez sąd pracy. Jeżeli uznać, iż Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego nie jest sądem (wobec ostatnich uchwał Sądu Najwyższego i orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej), a jej orzeczenia nie istnieją, to zauważyć należy, iż w sprawach z odwołań od uchwał KRS w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku przyjęto możliwość udzielenia zabezpieczenia, jednakże podstawą udzielenia zabezpieczenia jest odpowiednio stosowany art. 730 k.p.c. oraz art. 734 k.p.c., który stanowi, że do udzielenia zabezpieczenia właściwy jest sąd, do którego właściwości należy rozpoznanie sprawy w I instancji i zgodnie z art. 734 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 44 ust. 3 u.k.r.s. właściwym do rozpoznania wniosku byłby Sąd Najwyższy. Jednakże ppłk A.W. posiada zabezpieczenie sądu pracy, co może świadczyć, iż uznano postępowanie przed Sądem Najwyższym za zakończone.

Wojskowy Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że część prawników zauważa, iż co prawda wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazują, że w rozumieniu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej: „Konwencja” lub „EKPCz”) i prawa UE Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie spełnia wymogów „sądu”, to jednak z tego nie wynika wprost i w sposób konieczny, że orzeczenia tej Izby mają status wyroków nieistniejących (w tym względzie Wojskowy Sąd Okręgowy powołał się ogólnie na wypowiedź prof. P.K., nie precyzując, o jaką wypowiedź czy

publikację chodzi). Dalej Wojskowy Sąd Okręgowy argumentował, że koncepcja *sententia non existens* nie ma dostatecznego zakorzenienia w Konstytucji ani ustawach. Orzeczenie, które nie powinno funkcjonować w obrocie prawnym winno być uchylone w sposób określony przepisami prawa. Sąd pytający zwrócił uwagę, że projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025, który widnieje na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości, przewiduje, że, co do zasady, orzeczenia wydane z udziałem nieprawidłowo powołanych sędziów mają zostać utrzymane w mocy, jednak strony, które w trakcie postępowania, a następnie w odwołaniu od wyroku konsekwentnie kwestionowały status nieprawidłowo powołanych sędziów, będą mogły w terminie miesiąca od wejścia w życie ustawy złożyć wniosek o wznowienie postępowania; możliwość ta nie będzie dotyczyła orzeczeń o nieodwracalnych skutkach (art. 33 ust. 1 i 8 wskazanego projektu – <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/koniec-bezprawia-w-sadach---ministerstwo-sprawiedliwosci-przedstawia-ustawe-praworzadnosciowa>).

Zdaniem Sądu pytającego, powstaje problem, biorąc pod uwagę powyższe rozważania, kto powinien udzielić zabezpieczenia ppłk. A.W. i czy uzyskując z sądu pracy zabezpieczenia poprzez nakazanie Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu w Gdyni dalsze jego zatrudnianie na stanowisku sędziego tego Sądu, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania, A.W. był osobą uprawnioną do orzekania w myśl art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. i czy sąd pracy może nadać komuś uprawnienia publicznoprawne – uprawnienie do orzekania.

Sąd pytający podkreślił dodatkowo, że Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 2 października 2025 r. w sprawie SA 25/25, uchylił wyrok Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni z dnia 29 kwietnia 2025 r., Sg 20/24, wydany przez ten Sąd z udziałem ppłk. A.W. z uwagi na uchybienie z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Prokurator Prokuratury Krajowej w pisemnym stanowisku wniósł o odmowę podjęcia uchwały. Jego zdaniem problemem nie są przepisy wymagające zasadniczej wykładni ustawy, ale występowanie w obrocie prawnym dwóch sprzecznych ze sobą orzeczeń – Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2025 r., I

NKRS 52/24 i postanowienia Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 22 kwietnia 2025 r., IV P 107/25, zaś przed Wojskowym Sądem Okręgowym w Poznaniu stoi zadanie podjęcia decyzji, czy stosować w sprawie obowiązujące przepisy rangi ustawowej, czy też posłużyć się orzeczeniami Sądu Najwyższego wskazanymi we wniosku, które negują możliwość wydawania wiążących orzeczeń przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wobec nieprawidłowego powołania jej składu. W przekonaniu Prokuratury Krajowej określanie relacji pomiędzy stanowiskiem judykatury a przepisami ustawowymi nie jest zadaniem Sądu Najwyższego, a ewentualne dokonanie tzw. rozproszonej kontroli konstytucyjności ustawy także nie może mieć miejsca poprzez zwracanie się o to do Sądu Najwyższego, gdyż zaprzeczałoby to samej idei tej instytucji (s. 5 wniosku Prokuratury Krajowej). W stanowisku Prokuratury Krajowej nie odniesiono się do merytorycznych aspektów zagadnienia prawnego.

Powyższe pytanie prawne wpłynęło od Sądu Najwyższego w dniu 23 października 2025 r. Z kolei w dniu 4 grudnia 2025 r. wpłynęło do Sądu Najwyższego, skierowane również przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu, tożsame pytanie prawne w sprawie S.K. (postanowienie z dnia 25 listopada 2025 r., Kz 18/25), zawierające taką samą argumentację, zarejestrowane pod sygn. akt I KZP 8/25. W związku z tym Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 14 stycznia 2026 r., I KZP 8/25, połączył sprawy w przedmiocie rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego Sądu Najwyższego zarejestrowane pod sygnaturami akt I KZP 8/25 – wniosek Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 25 listopada 2025 r. (Kz 18/25) oraz I KZP 6/25 – wniosek Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu z 6 października 2025 r. (Kzw 2/25) do wspólnego rozpoznania i postanowił rozpoznać je łącznie pod sygnaturą akt I KZP 6/25.

Z urzędu Sąd Najwyższy stwierdza, że przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej zawisło pytanie prejudycjalne Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym Sąd ten zwrócił się do Trybunału o dokonanie m.in. wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej zapytując, czy przepisy te stoją na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, takim jak art. 69 § 1 i § 1a u.s.p. w związku z art. 70 § 1 u.s.w., zgodnie z którymi wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska

sędziego po osiągnięciu przez niego wieku przejścia w stan spoczynku zastrzeżone jest do właściwości organu, takiego jak Krajowa Rada Sądownictwa (KRS), który w świetle orzecznictwa Trybunału oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie jest niezależny ze względu na sposób wyboru jego członków i praktykę funkcjonowania, a tym samym nie daje rękojmi niezależności od władzy politycznej, i którego uchwała w przedmiocie dalszego zajmowania stanowiska sędziego jest ostateczna. Jak wynika z informacji opublikowanych na stronie internetowej Trybunału Sprawiedliwości UE, postanowienie WSO w Warszawie z dnia 25 listopada 2025 r. zostało przedłożone Trybunałowi dnia 27 listopada 2025 r. Sprawa jest obecnie zarejestrowana w Trybunale Sprawiedliwości UE pod sygnaturą C-767/25, *Włuski*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W doktrynie procesu karnego i bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego na gruncie art. 441 k.p.k. wskazuje się, że przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy uzależnione jest od spełnienia kilku warunków. Warunki te znajdują zastosowanie także w sprawach wojskowych (art. 646 k.p.k.). Po pierwsze, zagadnienie prawne musi wyłonić się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego przez sąd. Po drugie, w zagadnieniu takim musi wystąpić istotny problem interpretacyjny związany z wykładnią konkretnego przepisu. Po trzecie, w sprawie takiej musi zachodzić konieczność dokonania „zasadniczej wykładni ustawy”, czyli sytuacja, w której przepis taki umożliwia rozbieżne interpretacje, co byłoby niekorzystne dla funkcjonowania prawa w praktyce. Po czwarte, między przedstawionym zagadnieniem prawnym a dokonanymi w sprawie ustaleniami faktycznymi musi zachodzić związek, który oznacza, że wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych musi być niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. R. A. Stefański, *Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych*, Kraków 2001, s. 254-261, 352-371). W tej sprawie zostały spełnione przesłanki do wydania uchwały.

Przedstawiony w pytaniu prawnym problem powstał przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Miało to bowiem miejsce w postępowaniach zażaleniowych w ramach postępowania wykonawczego. Problem przedstawiony w pytaniu

prawnym leży co prawda poza zakresem sformułowanych zarzutów odwoławczych i argumentacji przedstawionej w zażaleniach wniesionych w obu sprawach. Dotyczy jednak uchybienia z katalogu tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.), a więc okoliczności, którą Sąd odwoławczy jest zobowiązany wziąć pod uwagę z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Niewątpliwie zatem prawidłowe stwierdzenie czy uchybienie to wystąpiło, ma wpływ na treść orzeczenia.

Przedstawiony w pytaniu problem interpretacyjny spełnia również kryterium istotnego zagadnienia prawnego, które wymagałoby dokonania – w drodze wyjątku od zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego (art. 8 § 1 k.p.k.) – wiążącej Sąd pytający interpretacji przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy dostrzega niedostatki zarówno samego sformułowania pytania prawnego, jak i jego uzasadnienia. Wojskowy Sąd Okręgowy nie wskazał w istocie przepisów wymagających zasadniczej wykładni, poza wymienionym w pytaniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. Ponadto w niepełnym zakresie przeprowadził własną wykładnię przepisów będących przedmiotem pytania prawnego, ograniczając się do przedstawienia wątpliwości interpretacyjnych i zarysowania potencjalnego problemu. Jednakże waga problemu postawionego w treści samego zadanego pytania warunkuje potrzebę podjęcia uchwały odpowiadającej na to pytanie. Rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego wpływa bowiem na stwierdzenie lub nie kwalifikowanej wady prawnej orzeczenia, tj. bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci orzekania przez osobę nieuprawnioną. Konsekwencje układu procesowego potencjalnie warunkującego to uchybienie nie są jeszcze przedmiotem ugruntowanego orzecznictwa. Ponadto w sprawie zachodzi konieczność dokonania zasadniczej wykładni nie tylko przepisu wprost wskazanego w pytaniu WSO w Poznaniu, czyli art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., ale również uregulowań ustaw kształtujących ustrój sądów powszechnych i sądów wojskowych, przy uwzględnieniu standardu wynikającego z wiążących Rzeczpospolitą Polską standardów międzynarodowych oraz prawa unijnego. Wagę problemu podkreśla fakt, że zagadnienie przedstawione w pytaniu stało się przedmiotem pytania prejudycjalnego zadanego przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Spełniona została także ostatnia przesłanka wydania uchwały w postaci niezbędności udzielenia odpowiedzi na pytanie prawne dla rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przez Sądem pytającym.

Przechodząc do uzasadnienia treści uchwały należy w pierwszej kolejności wyjaśnić, dlaczego Sąd Najwyższy postanowił samodzielnie dokonać rozstrzygnięcia przedstawionego mu zagadnienia prawnego pomimo tego, że, jak już wspomniano, pytanie o podobnej treści do zadanego przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu zostało skierowane w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie. Uwzględniając zasady prowadzenia dialogu prejudycjalnego między sądami krajowymi „ostatniej instancji” a Trybunałem Sprawiedliwości UE (dalej: „TSUE”), określone w art. 267 tiret 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że dotychczasowe orzecznictwo tego Trybunału dotyczące funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa oraz problemu należytej sądowej ochrony prawnej oferowanej przez składy orzekające Izby Sądu Najwyższego zawiera kompleksową wykładnię prawa Unii, w tym art. 19 TUE oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych. Orzecznictwo to zostało uwzględnione przy dokonywaniu wykładni prawa wyrażonej w uchwale (tzw. doktryna *acte éclairé* – por. wyrok z dnia 6 października 1982 r., sprawa 283/81 *Srl CILFIT i Lanificio di Gavardo SpA przeciwko Ministero della sanità*, Zb. Orz. 1982, s. 03415, pkt. 13-14; por. J. Skrzydło, *Doktryna acte éclairé w orzecznictwie Trybunału Wspólnot Europejskich i sądów krajów członkowskich Unii Europejskiej*, Studia Prawno-europejskie 1997, t. 2, s. 143-159). Toteż w ocenie Sądu Najwyższego nie jest konieczne zawieszenie postępowania zainicjowanego przez oba składy orzekające Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu w oczekiwaniu na wydanie w tej sprawie wyroku prejudycjalnego przez Trybunał Sprawiedliwości UE (por. przesłanki zawieszenia postępowania w podobnych okolicznościach: postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 r., I KZP 10/15, OSNKW z 2015 r., z. 11, poz. 89).

Krótkiego wyjaśnienia wymaga także to, dlaczego w tej sprawie Sąd Najwyższy przy wydawaniu swego rozstrzygnięcia uwzględnia prawo Unii Europejskiej, a w szczególności standard wynikający z Karty Praw Podstawowych,

którą sąd krajowy powinien stosować jedynie wówczas, gdy orzeka w tzw. „sprawie unijnej”. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE ma zastosowanie do każdego sędziego lub sądu, który może rozstrzygać kwestie dotyczące wykładni lub stosowania prawa Unii, a zatem wchodzące w zakres dziedzin objętych tym prawem w rozumieniu tego postanowienia (zob. wyroki: z dnia 27 lutego 2018 r., *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, pkt 32–40; z dnia 26 marca 2020 r., *Miasto Łowicz i Prokurator Generalny*, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, pkt 34; z dnia 25 lutego 2025 r., *Sąd Rejonowy w Białymstoku i Adoreiké*, C-146/23 i C-374/23, EU:C:2025:109, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo). Trybunał Sprawiedliwości orzekł już, że takim sądem, który może potencjalnie orzekać w kwestiach związanych ze stosowaniem lub wykładnią prawa Unii Europejskiej, jest sąd wojskowy, a konkretnie Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie (por. wyrok TSUE z dnia 3 lipca 2025 r. w połączonych sprawach C-646/23 [*Lita*] i C-661/23 [*Jeszek*], pkt 48-49, ECLI:EU:C:2025:519, sprostowany postanowieniem z dnia 11 września 2025 r.).

Natomiast w odniesieniu do stosowania art. 47 Karty Praw Podstawowych należy odnotować i zaaprobować następujące stanowisko Trybunału Sprawiedliwości UE: „Z uwagi jednak na to, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE nakłada na wszystkie państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia, w dziedzinach objętych prawem Unii, skutecznej ochrony prawnej w rozumieniu w szczególności art. 47 Karty, to ostatnie postanowienie powinno być należycie uwzględnione przy dokonywaniu wykładni art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE” (pkt 54 przywołanego już wyroku w połączonych sprawach C-646/23 [*Lita*] i C-661/23 [*Jeszek*] oraz wskazane tam inne judykaty).

Kwestię objętą pytaniem WSO regulują przepisy art. 69 § 1 i 1b u.s.p., które w odniesieniu do sędziów sądów wojskowych są stosowane odpowiednio na podstawie art. 70 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych. Zgodnie z pierwszym z tych przepisów, sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na dwanaście miesięcy przed ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska i

przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, wydane na zasadach określonych dla kandydata na stanowisko sędziowskie. Z kolei z art. 69 § 1b u.s.p. wynika, że Krajowa Rada Sądownictwa może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności, jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa jest ostateczna. W przypadku niezakończenia postępowania związanego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego po ukończeniu przez niego wieku, o którym mowa w art. 69 § 1 u.s.p., sędzia pozostaje na stanowisku do czasu zakończenia tego postępowania.

Sąd Najwyższy wielokrotnie już oceniał czy orzekanie przez sąd z udziałem sędziego, który osiągnął wiek wskazany jako wiek przejścia w stan spoczynku stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. Dotyczyło to jednak innej sytuacji procesowej niż zaistniała w obu sprawach stanowiących kanwę zadania pytań w trybie art. 441 § 1 k.p.k. przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu. Sąd Najwyższy zajmował się bowiem dotychczas problemem orzekania przez sędziego, który nie złożył w terminie oświadczenia o woli dalszego zajmowania stanowiska. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy konsekwentnie wskazywał, że termin do wyrażenia przez sędziego woli dalszego zajmowania stanowiska, inicjującego postępowanie w przedmiocie uzyskania zgody na pozostanie w stanie czynnym po ukończeniu 65 roku życia, jest terminem prawa materialnego, który nie podlega przywróceniu. W konsekwencji złożenie stosownego oświadczenia po terminie jest równoznaczne z jego brakiem. Dlatego też, wobec niezłożenia w ustawowym terminie stosownego oświadczenia sędzia przechodzi *ex lege* w stan spoczynku. W konsekwencji udział tego sędziego w wydaniu orzeczenia oznacza udział w wydaniu orzeczenia osoby nieuprawnionej, tj. zaistnienie uchybienia z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 2024 r., III KK 111/24; z dnia 11 września 2024 r., III KK 385/24; z dnia 18 grudnia 2024 r., III KK 400/24; z dnia 27 maja 2025 r., III KK 196/25; z dnia 25 czerwca 2025 r., III KK 295/25; z dnia 26 czerwca 2025 r., III KK 211/25; z dnia

27 czerwca 2025 r., III KK 212/25; z dnia 9 lipca 2025 r., III KK 395/24; z dnia 23 lipca 2025 r., III KK 292/25; z dnia 13 sierpnia 2025 r., III KK 183/25; z dnia 18 września 2025 r., III KK 214/25; z dnia 22 stycznia 2025 r., III KK 399/24).

W tej sprawie kluczowe jest ustalenie skutków orzekania przez sąd z udziałem sędziego, który złożył oświadczenie o woli dalszego orzekania w ustawowym terminie i osiągnął wiek 65 lat. Wyjść należy zatem od tego, że inicjując procedurę zmierzającą do uzyskania zgody Krajowej Rady Sądownictwa na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, sędzia jest nadal uprawniony do orzekania także po osiągnięciu wieku 65 lat, aż do zakończenia tej procedury. Zakończenie procedury, o której mowa w art. 69 § 1b u.s.p., może jedynie doprowadzić do pozbawienia sędziego takiego uprawnienia. Jednakże jej przedmiotem nie jest nadanie sędziemu „dalszego” uprawnienia, *votum* do orzekania – po osiągnięciu konkretnego wieku, bowiem takowe każdy sędzia – także po osiągnięciu 65 roku życia, o ile terminowo złożył stosowne oświadczenie – posiada. Wskazuje na to treść przepisu art. 69 § 1b zd. III u.s.p. W przypadku niezakończenia postępowania związanego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego po ukończeniu przez niego wieku, o którym mowa w art. 69 § 1 u.s.p., sędzia pozostaje na stanowisku do czasu zakończenia tego postępowania. Z powyższego wynika, że o ile tylko sędzia złożył w terminie stosowne oświadczenie, pozostaje uprawniony do orzekania.

Potwierdza to także literatura przedmiotu (odnosząca się co prawda do poprzednich stanów prawnych, lecz w części zachowująca aktualność co do istoty problemu). S. D. i A. Ł. trafnie stwierdzają, że oświadczenie sędziego, o którym mowa w art. 69 § 1 u.s.p., jest publicznoprawnym aktem woli sędziego, wskutek czego dochodzi do rozszerzenia zakresu czasowego jego władzy sędziowskiej. Jest to akt jednostronny (por. S. Dąbrowski i A. Łazarska, [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, red. A. Górski, Warszawa 2013, s. 308). Tożsamo podają J. Gudowski, T. Ereciński i J. Iwulski, którzy wskazują, że przejście sędziego w stan spoczynku następuje w wypadku ukończenia przez niego 65 lat, jeżeli nie złożył oświadczenia wyrażającego wolę dalszego zajmowania stanowiska i nie przedstawił wymaganego zaświadczenia albo uczynił to z naruszeniem terminu, albo z chwilą ukończenia 70 lat. Oświadczenie o

pozostaniu na stanowisku jest dyskrejonalnym aktem woli sędziego. Należy je traktować jako czynność publicznoprawną, jej bowiem głównym skutkiem jest rozszerzenie w czasie prawa wykonywania władzy sądowniczej (J. Gudowski, T. Ereciński, J. Iwulski [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, red. J. Gudowski, Lex/el 2009, t. 3-6 do art. 69).

W tej sprawie sędzia, którego dotyczą jednobrzmiące pytania Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu złożył w terminie stosowne oświadczenie, tym samym utrzymał uprawnienie do orzekania po ukończeniu 65 roku życia, do czasu ostatecznego zakończenia procedury zainicjowanej jego oświadczeniem woli dalszego zajmowania stanowiska sędziego.

Zgodnie z art. 69 § 1b u.s.p. zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska może wyrazić Krajowa Rada Sądownictwa. Sąd Najwyższy wskazał, że organ ten nie realizuje bezpośrednio wymiaru sprawiedliwości, bo ten sprawowany jest przez niezawisłe sądy, ale powinien kształtować instytucjonalne warunki dla organów wymiaru sprawiedliwości, to znaczy w istocie rzeczy działać na rzecz sądów i sędziów. Jest więc organem powołanym z mocy prawa do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji wymiaru sprawiedliwości (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 1993 r., III AZP 20/93).

Zgodnie z art. 186 ust. 1 Konstytucji RP, Krajowa Rada Sądownictwa stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Wojskowy Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swego pytania wyraził wątpliwości, czy sama potrzeba uzyskiwania zgody tego organu na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku 65 lat jest zgodna z zasadą niezawisłości sędziowskiej. Nie ma potrzeby odnoszenia się do tego zagadnienia w tej sprawie, bowiem kluczowa dla niej i niejako pierwotna jest odpowiedź na pytanie, czy obecnie funkcjonująca Krajowa Rada Sądownictwa stanowi organ, o którym mowa w art. 186 ust. 1 i 187 Konstytucji RP.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej już w wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. (*A.K. i in.*, C-585/18, C-624/18, C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982) dokonał szczegółowej analizy okoliczności dotyczących powołania Krajowej Rady Sądownictwa działającej w składzie ukształtowanym w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych

innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3; dalej: „ustawa nowelizująca KRS”). Trybunał stwierdził, że „o ile pojedynczo każdy z (...) czynników może sam w sobie nie podlegać krytyce i wchodzić w tym wypadku w zakres kompetencji państw członkowskich oraz dokonywanych przez nie wyborów, o tyle ich zbieg, w połączeniu z okolicznościami, w jakich wyborów tych dokonano, może jednak prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezależności organu biorącego udział w procedurze powoływania sędziów, nawet jeżeli taki wniosek nie nasuwałby się, gdyby czynniki te były rozpatrywane oddzielnie” (pkt 142 wyroku). TSUE zwrócił uwagę na to, że, po pierwsze, KRS w nowym składzie została utworzona w drodze skrócenia trwającej cztery lata kadencji członków wcześniej wchodzących w skład tego organu. Po drugie, podkreślił również, że chociaż piętnastu członków KRS wybieranych spośród sędziów było wcześniej wyłanianych przez środowisko sędziowskie, to obecnie są oni desygnowani przez organ władzy ustawodawczej spośród kandydatów, którzy mogą być zgłaszani przez grupę 2000 obywateli lub 25 sędziów, co sprawia, że taka reforma doprowadziła do zwiększenia liczby członków KRS z nadania sił politycznych lub przez nie wybranych do 23 z 25 członków, których liczy ten organ. Po trzecie, TSUE wskazał na występowanie ewentualnych nieprawidłowości, jakimi mógł zostać dotknięty proces powoływania niektórych członków KRS w nowym składzie, a także, po czwarte, na sposób, w jaki organ ten wypełnia swoje konstytucyjne zadanie stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz wykonuje swoje poszczególne kompetencje (pkt 143-144 wyroku). W późniejszym orzecznictwie TSUE ponownie wskazał na te okoliczności, które rozpatrywane wspólnie dają podstawę do wyrażenia istotnych wątpliwości co do niezależności tego organu. TSUE podkreślił, że przy dokonywaniu oceny tej niezależności można również uwzględnić ewentualne istnienie uprzywilejowanych więzów między członkami ukonstytuowanej w ten sposób KRS a ówczesną polską władzą wykonawczą, na które wskazywał sąd pytający w sprawie C-824/18 (wyrok Wielkiej Izby TSUE z dnia 2 marca 2021 r., *A.B. i in. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, pkt 131, ECLI:EU:C:2021:153; podobnie: wyrok z dnia 15 lipca 2021 r., *Komisja/Polska (System odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów)*, C-791/19, EU:C:2021:596, pkt 104, 105 i 108; wyrok z dnia 6 października 2021 r., *W.Ż. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i*

Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – Powołanie), C-487/19, EU:C:2021:798, pkt 146 i 150; wyrok z dnia 24 marca 2026 r., *MJ przeciwko AA (Rzecznik Praw Obywatelskich)*, C-521/21, pkt 82; ECLI:EU:C:2026:242).

Status tego organu został również zakwestionowany w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”). W wyroku Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r., w sprawie *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18), ETPCz podkreślił, że ustawodawca nie mógł stworzyć dla siebie – nieprzewidzianego w Konstytucji – uprawnienia do wyboru członków Rady spośród sędziów, ponieważ zakres jego kompetencji do powoływania członków Rady, tj. czterech posłów na Sejm i dwóch członków Senatu, został określony w art. 187 ust. 1 pkt 3 Konstytucji (pkt 317 wyroku). Trybunał w tym orzeczeniu przyjął również, że „[...] cały ciąg wydarzeń w Polsce [...] wyraźnie wskazuje na to, że kolejne reformy sądownictwa miały na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej, począwszy od poważnych nieprawidłowości w wyborze sędziów Trybunału Konstytucyjnego w grudniu 2015 r., poprzez przebudowę KRS i utworzenie nowych izb w Sądzie Najwyższym, po rozszerzenie kontroli Ministra Sprawiedliwości nad sądami i zwiększenie jego roli w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów” (pkt 348 wyroku w tłumaczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, dostępnym w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

Podobnie ETPCz wypowiedział się już wcześniej, w sprawie *Reczkowicz p. Polsce* (wyrok z dnia 22 lipca 2021 r., skarga nr 43447/19) wskazując, że „na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., która pozbawiła gremia sędziowskie prawa do powoływania i wyboru sędziów zasiadających w KRS – prawa przyznanego im przez dotychczasowe ustawodawstwo i mającego oparcie w standardach międzynarodowych – władza ustawodawcza i wykonawcza uzyskały decydujący wpływ na skład KRS [...]. Ustawa praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały – o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS” (pkt 274 wyroku w

tłumaczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, dostępnym w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

Trzeba też zauważyć, że w sprawie *Reczkowicz p. Polsce* Trybunał podkreślił zaprzepaszczenie konstytucyjnej roli Rady. Stwierdził bowiem, że „KRS nie wypełniła swojego zadania [...], jako że po wejściu w życie ustawy o Sądzie Najwyższym z 2017 r. nie podjęła działań w obronie niezależności Sądu Najwyższego lub w celu zapobieżenia próbie wymuszenia przeniesienia sędziów SN w stan spoczynku” (pkt 254 wyroku w tłumaczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, dostępnym w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

Przywołane orzecznictwo dotyczące statusu KRS zostało podtrzymane także w innych orzeczeniach ETPCz (por. wyrok z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19; wyrok z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce*, skarga nr 1469/20., jak również w wyroku pilotażowym z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa p. Polsce*, skarga nr 50849/21).

Tożsamy wniosek można wyprowadzić z orzecznictwa krajowego. Sąd Najwyższy jest związany uchwałą połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7). Uchwała ta dotyczyła procesowych konsekwencji orzekania przez sądy z udziałem sędziów powołanych na wniosek KRS ukształtowanej przepisami ustawy nowelizującej. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że „tak [w trybie przepisów ustawy nowelizującej] ukształtowana Krajowa Rada Sądownictwa nie jest organem niezależnym, lecz działa jako organ podporządkowany bezpośrednio władzy politycznej”.

Poglądy zawarte w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego zostały następnie potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22). W tym orzeczeniu Sąd Najwyższy uznał, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1.

Wszystko to uprawnia do wniosku, że Krajowa Rada Sądownictwa funkcjonująca w składzie ustalonym w trybie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia

2017 r., nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, o którym mowa w art. 187 ust. 1 ustawy zasadniczej, co wyklucza przyznanie jej uprawnień w sferze kształtowania statusu sędziów ubiegających się o dalsze zajmowanie stanowiska po osiągnięciu wieku 65 lat.

Problem wskazany w pytaniu Wojskowego Sądu Okręgowego został już, chociaż jedynie *obiter dictum*, rozstrzygnięty w orzeczeniu Sądu Najwyższego przy okazji rozważenia zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w związku z orzekaniem przez sąd z udziałem sędziego, który nie złożył w terminie oświadczenia o woli dalszego zajmowania stanowiska. Sąd Najwyższy wypowiedział się w tej kwestii w wyroku z dnia 18 września 2025 r., III KK 214/25, stwierdzając, że „skoro KRS w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. nie jest organem, o którym mowa w Konstytucji RP, to decyzje tego organu o niewyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego nie mogą wywoływać skutku w postaci przejścia sędziego w stan spoczynku. Uznać bowiem w takiej sytuacji należy, że skoro sędzia złożył w terminie stosowne oświadczenie o woli dalszego zajmowania stanowiska, a nie ma organu w postaci KRS ukształtowanej zgodnie z Konstytucją RP, to do czasu – ale nie później niż do 70 roku życia (art. 69 § 3 p.u.s.p.) – aż odpowiednią decyzję podejmie organ ukształtowany zgodnie z Konstytucją RP, w istocie rzeczy trwa postępowanie związane z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego po ukończeniu przez niego wieku 65 lat i sędzia taki pozostaje na dotychczasowym stanowisku do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania. Nie sposób bowiem w takiej sytuacji twierdzić, że zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego nie wyraził »organ konstytucyjny«”.

Przytoczony pogląd został następnie zaaprobowany w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2025 r., III KK 364/25.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w całości podziela to stanowisko. Decyzja o odmowie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu przez niego wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku, podjęta przez obecnie działającą Krajową Radę Sądownictwa, nie ma charakteru prawnie wiążącego. Skoro organ ten utracił zdolność do „stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów”, jak tego wymaga art. 186 ust. 1

Konstytucji, to nie jest w stanie niezależnie ocenić i stwierdzić w sposób wiążący dla wnioskującego, że w konkretnym przypadku interes wymiaru sprawiedliwości lub ważny interes społeczny przemawia przeciwko wyrażeniu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego. Słusznie w uzasadnieniu pytania prawnego Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu podkreślił, że wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska przez sędziego opiera się na wykładni rozumienia klauzul generalnych w postaci „interesu wymiaru sprawiedliwości” oraz „ważnego interesu społecznego”, co daje dużą swobodę interpretacyjną i możliwość dokonywania selekcji sędziów na zdalnych i niezdatnych do służby w oparciu o nieostre kryteria. Dlatego też jedynie wykładnia tych pojęć i ich zastosowanie w konkretnym przypadku przez organ w pełni niezależny, spełniający konstytucyjnie określone wymogi przypisane Krajowej Radzie Sądownictwa, może spowodować wydanie decyzji negatywnej w przedmiocie wniosku sędziego złożonego w trybie art. 69 § 1 u.s.p., skutkującej pozbawieniem sędziego możliwości orzekania, co jest sednem pełnienia służby sędziowskiej.

Zgodnie z art. 69 § 3 u.s.p., w razie wyrażenia przez KRS zgody, o której mowa w art. 69 § 1b u.s.p., sędzia może zajmować stanowisko nie dłużej niż do ukończenia 70. roku życia. Należy zatem przyjąć, że także w przypadku przedłużania się i niezakończenia postępowania w przedmiocie oświadczenia woli sędziego dalszego zajmowania stanowiska po ukończeniu przez niego 65 lat, sędzia ten pozostaje na stanowisku, ale nie dłużej niż do ukończenia 70. roku życia. Co prawda w art. 70 § 1 u.s.w. nie zawarto odesłania do art. 69 § 3 u.s.p. (jest tam jedynie wskazanie, że do sędziów sądów wojskowych stosuje się odpowiednio art. 69 § 1 i 1b-2a u.s.p.), nie oznacza to jednak, że określona tam maksymalna granica wiekowa przejścia w stan spoczynku nie odnosi się do sędziów sądów wojskowych. Zdanie pierwsze art. 69 § 3 u.s.p. wprost nawiązuje do procedury uregulowanej w art. 69 § 1b u.s.p., określając jej konsekwencje. Wobec tego należy uznać, że brak zawarcia w art. 70 § 1 u.s.w. odesłania do odpowiedniego stosowania art. 69 § 3 u.s.p. nie powoduje, iż przepis ten, a konkretnie jego pierwsze zdanie, nie ma odpowiedniego zastosowania do sędziów sądów wojskowych. Tym samym ewentualne przedłużanie się procedury zainicjowanej oświadczeniem, o którym mowa w art. 69 § 1 u.s.p., powoduje pozostanie

sędziego sądu wojskowego na stanowisku do czasu jej zakończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 70. roku życia, o ile nie zaktualizują się inne przyczyny przejścia tego sędziego w stan spoczynku. Taką przyczyną może być np. przeniesienie sędziego w stan spoczynku z powodu choroby lub utraty sił, gdy sędzia został uznany przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego (art. 70 § 1-4 u.s.p. w zw. z art. 70 § 1 u.s.w.), przeniesienie sędziego w stan spoczynku, jeżeli bez uzasadnionej przyczyny nie poddał się badaniu, o którym mowa w art. 70 § 2 u.s.p., jeżeli z żądaniem badania wystąpiło kolegium wojskowego sądu okręgowego albo Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej (art. 71 § 2 u.s.p. w zw. z art. 70 § 1 u.s.w.). Oczywiście, w czasie trwania procedury rozpoznania oświadczenia sędziego, o którym mowa w art. 69 § 1 u.s.p., może również nastąpić utrata uprawnienia sędziego do orzekania z powodu utraty statusu sędziego (np. wskutek wydania w stosunku do sędziego prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego o złożeniu go z urzędu czy też z powodu zrzeczenia się urzędu).

W uzasadnieniu pytania prawnego Wojskowy Sąd Okręgowy wyraził wątpliwości co do statusu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, a w konsekwencji skutków, jakie wywołują orzeczenia wydane przez tę Izbę. Trzeba w tym miejscu przypomnieć, że ppłk. A.W. skorzystał z uprawnienia przewidzianego w art. 44 ust. 1 zd. 1 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (t.j.: Dz. U. z 2024 r., poz. 1186) i odwołał się od uchwały KRS odmawiającej wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez niego stanowiska sędziego. Postanowieniem z dnia 26 lutego 2025 r., I NKRS 52/24, skład orzekający Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego odrzucił to odwołanie wskazując, że skarżący nie wskazał zakresu zaskarżenia uchwały, co uniemożliwia merytoryczne rozpoznanie odwołania. Wydanie tego postanowienia ma w tej sprawie znaczenie drugorzędne, skoro, jak już wskazano, nie można uznać, że KRS skutecznie odmówiła sędziemu zgody na dalsze zajmowanie stanowiska.

Wypada jednak zaznaczyć, że w orzecznictwie TSUE oraz ETPCz, jak również Sądu Najwyższego, przesądzono, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie posiada przymiotu niezależnego i bezstronnego sądu

ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych UE i art. 267 TFUE. W wyroku TSUE z dnia 21 grudnia 2023 r. (C-718/21; ECLI:EU:C:2023:1015) stwierdzono niedopuszczalność wniosku prejudycjalnego, z którym wystąpiła Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w składzie trzyosobowym. Trybunał orzekł, nawiązując do swego wcześniejszego orzeczenia wydanego w kontekście sprawy, w której rozpatrywane było orzeczenie wydane przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych orzekającą w składzie jednoosobowym, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE należy interpretować w ten sposób, iż takiego składu nie można uznać za niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu tego postanowienia, jeżeli z całokształtu warunków i okoliczności, w jakich został przeprowadzony proces powołania tego sędziego orzekającego jednoosobowo, wynika, że owo powołanie nastąpiło z rażącym naruszeniem podstawowych norm stanowiących integralną część ustroju i funkcjonowania rozpatrywanego systemu sądownictwa oraz że zagrożona jest prawidłowość skutku, do którego doprowadził wspomniany proces, przez co w przekonaniu jednostek mogły powstać uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego, o którym mowa (pkt 62). Kluczowe znaczenie Trybunał nadał sposobowi powstania ww. Izby, procedurze nominacyjnej sędziów w niej zasiadających oraz powiązaniom pomiędzy IKNiSP a Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną przepisami ustawy nowelizującej. Także w kolejnych orzeczeniach TSUE podtrzymał swe stanowisko w tym zakresie, stwierdzając niedopuszczalność szeregu wniosków składów orzekających IKNiSP o wydanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym (por. liczne orzeczenia przywołane w punkcie 85 wyroku Wielkiej Izby TUSE z dnia 24 marca 2026 r. *MJ przeciwko AA (Rzecznik Praw Obywatelskich)*, C-521/21, ECLI:EU:C:2026:242). We wspomnianym najnowszym wyroku TSUE stwierdził, że w czasie objętym postępowaniem głównym zawisłym przed sądem zadającym pytanie prejudycjalne „wszyscy sędziowie, którzy zasiadali w tej izbie, byli powołani w okolicznościach, które zostały zbadane przez Trybunał w wyroku z dnia 21 grudnia 2023 r., Krajowa Rada Sądownictwa (Dalsze zajmowanie stanowiska sędziego) (C-718/21, EU:C:2023:1015) i które doprowadziły do stwierdzenia, przypominanego w pkt 84 niniejszego wyroku,

zgodnie z którym wspomniana izba nie ma statusu „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy” (pkt 86 wyroku w sprawie C-521/21). W rezultacie TSUE stwierdził, że „z zastrzeżeniem oceny, której powinien dokonać sąd odsyłający, nie można uznać odwołania, które przysługiwało do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, za skuteczny środek zaskarżenia, gdyż było ono wnoszone do sądu, którego członkowie nie spełniali wymogu „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy” w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi Karty” (pkt 87 wyroku TSUE w sprawie C-521/21).

W podobny sposób wypowiedział się Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 23 listopada 2023 r. *Wałęsa p. Polsce* (skarga nr 50849/21). W jego uzasadnieniu Trybunał powołał się na treść wyroku w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce* (wyrok ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., skargi nr 49868/19 i 57511/19) i uznał, że „działania władzy wykonawczej w procesie powoływania sędziów do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wskazywały na postawę, którą można określić jedynie jako całkowite lekceważenie autorytetu, niezależności i roli sądownictwa. Działania te w sposób oczywisty podejmowano, kierując się ukrytym motywem, jakim było nie tylko wpłynięcie na wynik toczącego się postępowania sądowego, ale także uniemożliwienie prawidłowego zbadania legalności uchwały w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie kandydatów do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, a w konsekwencji pozbawienia znaczenia sądowej kontroli uchwały. Miały one na celu zapewnienie, że nominacje sędziowskie zaproponowane przez KRS – organ, nad którym władza wykonawcza i ustawodawcza mają nieograniczoną kontrolę – zostaną zatwierdzone nawet za cenę podważenia autorytetu Naczelnego Sądu Administracyjnego, jednego z najwyższych sądów w kraju, i pomimo ryzyka ustanowienia sądu niezgodnego z prawem. Jako takie, działania te stanowiły rażące naruszenie wymogów rzetelnego procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji i były niezgodne z zasadą praworządności” (pkt 172 wyroku *Wałęsa p. Polsce* w tłumaczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, dostępnym w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

W ocenie Trybunału nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów niweczą legitymację IKNiSP w takim stopniu, że w następstwie z natury wadliwej procedury powoływania sędziów Izba ta nie posiadała i nadal nie posiada atrybutów «sądu», który jest „zgodny z prawem” dla celów art. 6 ust. 1 EKPCz (pkt 175 wyroku w sprawie *Wałęsa p. Polsce*). W dalszej części rozważań powtórzono, że nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów miały negatywny wpływ na legitymację IKNiSP w zakresie, w jakim brakowało jej i nadal brakuje atrybutów „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” (pkt 239 wyroku w tłumaczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, dostępnym w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC). ETPCz podkreślił w szczególności, że naruszenia prawa wewnętrznego, wynikające z nieprzestrzegania zasady praworządności, zasady trójpodziału władzy i zasady niezależności sądownictwa, w sposób immanentny skaziły procedurę powoływania do IKNiSP. Niezależność i bezstronność sądownictwa jest warunkiem wstępnym i podstawową gwarancją praworządności (pkt 290 wyroku *Wałęsa p. Polsce* w tłumaczeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, dostępnym w bazie orzeczeń ETPCz HUDOC).

Z wyroku pilotażowego w sprawie *Wałęsa p. Polsce* należy zatem wyprowadzić wniosek, że sędzia składający odwołanie od uchwały wadliwie powołanej KRS odmawiającej wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie przez niego stanowiska, nie miał dostępu do sądu niezawisłego, niezależnego, ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji. Tym bardziej nie można mówić o zakończeniu zainicjowanej przez tego sędziego procedury wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska.

Jak wynika z wyroku TSUE z dnia 4 września 2025 r., C-225/22 (ECLI:EU:C:2025:649), jeżeli na podstawie orzeczenia Trybunału ustalono, że organ sądowy ostatniej instancji nie spełnia wymogów dotyczących niezawisłości, bezstronności i uprzedniego ustanowienia na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, wydane przez taki organ orzeczenie, na mocy którego dana sprawa zostaje przekazana sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania, należy uznać za niebyłe, gdy taka konsekwencja jest z punktu widzenia danej sytuacji procesowej nieodzowna dla zagwarantowania pierwszeństwa prawa Unii (pkt 79

wyroku). Sąd Najwyższy dokonał transpozycji tego wyroku TSUE i zastosował koncepcję *sententia non existens* w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 24 września 2025 r., III PZP 1/25 (OSNP 2025, z. 12, poz. 115), gdzie stwierdził, że: „wyrok Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wydany w składzie z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), (...) należy uznać (...) za wyrok niebyły (nieistniejący) jako wydany przez sąd niespełniający wymogów sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (...) i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP”. Stanowisko to powtórzono również w kolejnej uchwale Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 września 2025 r., III UZP 4/25.

W kontekście przywołanych wypowiedzi orzeczniczych nie ma wątpliwości, że w rozważanej sprawie sędzia wnoszący o wyrażenie zgody na dalsze zajmowanie stanowiska nie miał dostępu do sądu niezależnego, niezawisłego, ustanowionego ustawą.

W świetle powyższych rozważań, nie ma istotnego znaczenia fakt zabezpieczenia udzielonego temu sędziemu przez sąd pracy. Skoro sędzia w terminie złożył oświadczenie, o którym mowa w art. 69 § 1 u.s.p. i tym samym skutecznie rozpoczął procedurę wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, a procedura ta nie została jeszcze zakończona, to cały czas posiada on uprawnienie do orzekania. To uprawnienie wynika z jednoznacznego brzmienia ostatniego zdania art. 69 § 1b u.s.p. i faktu trwania procedury opartej na art. 69 § 1 i 1b u.s.p., a nie z zabezpiecza udzielonego przez sąd pracy.

Podsumowując,

Sędzia po ukończeniu 65 lat, który w terminie, o którym mowa w art. 69 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j.: Dz. U. z 2024 r., poz. 334 ze zm.), mającym odpowiednie zastosowanie do sędziów sądów wojskowych z mocy art. 70 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów wojskowych (t.j.: Dz. U. z 2025 r., poz. 1614), złożył oświadczenie woli dalszego zajmowania stanowiska i przedstawił zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan

zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego, jest osobą uprawnioną do orzekania w myśl art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. tak długo, jak nie zostanie zakończone postępowanie związane z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego lub nie zaistnieje inna przyczyna powodująca przejście sędziego w stan spoczynku. Aby mogło dojść do skutecznego zakończenia takiego postępowania, konieczna jest możliwość wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego przez organ spełniający wymogi mające podstawę w art. 186 ust. 1 i art. 187 ust. 1 Konstytucji RP”.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w uchwale.

Andrzej Stępka Małgorzata Wąsek-Wiaderek Eugeniusz Wildowicz

[WB]

[r.g.]